

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง สมดุลการเกิดโรค

กระบวนการ/วิธีการดำเนินการในอดีต

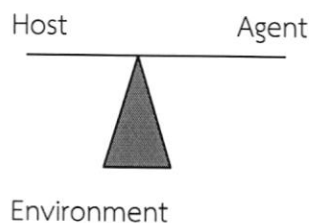
จากการเรียนการสอนวิชาวิทยาการระบาด ในเรื่ององค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรค และการป้องกันโรค ผู้สอนมีความประสงค์ที่จะให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจถึงบทเรียนอย่างถ่องแท้ ได้มาตรฐานไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ามหาวิทยาลัย และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับสถานการณ์โรคต่างๆ ในปัจจุบัน ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมในการที่จะให้นักศึกษาบูรณาการความรู้จากบทเรียนไปสู่สถานการณ์ของโรคในความสนใจของแต่ละกลุ่ม โดยให้จัดทำคลิปวิดีโอ และบทดำเนินเรื่องราวของคลิปวิดีโอ (script) โดยขั้นตอนในการทำคลิปเป็นดังนี้

1. แบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ
2. เลือกโรคที่สนใจในการทำการศึกษโดยไม่ให้ซ้ำกัน
3. เนื้อหาต้องแสดงให้เห็นถึงการขาดความสมดุลขององค์ประกอบโรค (host, environment, agent) อย่างชัดเจน รวมถึงเรื่องของธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรคนั้นๆ ด้วย

เนื้อหาในการจัดทำคลิปวิดีโอประกอบด้วย

1. ความรู้เรื่ององค์ประกอบการเกิดโรค

องค์ประกอบการเกิดโรค ประกอบด้วย host, agent และ environment ซึ่งทางด้านวิทยาการระบาดนั้นถ้า ปัจจัยทั้งสามอย่างไม่มีความสมดุล ก็จะก่อให้เกิดโรคได้ และจากแนวคิดของ จอห์น กอร์ดอน (John Gordon) จะนำเสนอสมดุลของทั้งสามปัจจัยในรูปคาน ซึ่งนักศึกษาจะต้องเข้าใจถึงสมดุลของ

2. ความรู้เรื่องธรรมชาติการเกิดโรค

ได้แก่ ระยะที่มีความไวต่อการเกิดโรค (stage of susceptibility) ระยะก่อนมีอาการของโรค (stage of preclinical diseases) ระยะที่มีอาการของโรค (stage of clinical diseases) ระยะที่มีความพิการของโรค (stage of disability)

3. ความรู้เรื่องการป้องกันโรค

การป้องกันโรคแบ่งออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน คือ การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ (primary prevention) การป้องกันโรคแบบทุติยภูมิ (secondary prevention) และการป้องกันโรคระดับตติยภูมิ (tertiary prevention)

บทนำ

การที่ผู้สอนการจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good practice) นั้น มีแรงบันดาลใจมาจากที่ผู้สอนได้เห็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในวิชาวิทยาการระบาดเรื่ององค์ประกอบการเกิดโรคหรือสมมูลของการเกิดโรคโดยใช้คานสมดุลของ จอห์น กอร์ดอน (John Gordon) ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนในการทำความเข้าใจและอธิบายโดยการใส่กลไกหรือทฤษฎีดังกล่าว นอกจากนี้ชั้นเรียนที่ผู้สอนรับผิดชอบนั้นมีขนาดใหญ่ (นักศึกษาประมาณ 200 คน) ผู้สอนจึงต้องหาวิธีการที่จะให้นักศึกษาเข้าใจถึงหลักการดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ผู้สอนต้องการให้นักศึกษาสามารถร้อยเรียงและเชื่อมโยงความรู้ในเรื่ององค์ประกอบหรือสมมูลของการเกิดโรค เข้ากับเรื่องของธรรมชาติของการเกิดโรคและการป้องกันโรคให้ได้อีกด้วย โดยการประยุกต์ใช้กับกรณีศึกษาที่นักศึกษามีความสนใจ ซึ่งในอนาคตนักศึกษาเหล่านี้จะต้องไปปฏิบัติงานทางด้านสาธารณสุขหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ความเข้าใจในเรื่องของหลักการพื้นฐานทางระบาดวิทยาจึงเป็นวิชาที่นักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับงานที่ต้องรับผิดชอบต่อไป อีกแรงบันดาลใจหนึ่งก็คือผู้สอนต้องการให้นักศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจในวิชานี้ไม่ให้ยิ่งหย่อนไปกว่ามาตรฐานของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแม้ว่าเราจะอยู่ในส่วนภูมิภาคก็ตาม

จุดประสงค์

1. เพื่อเป็นการหาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องขององค์ประกอบการเกิดโรคโดยใช้ทฤษฎีคานสมดุลการเกิดโรคของ จอห์น กอร์ดอน (John Gordon)

2. เพื่อให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้เรื่ององค์ประกอบโรค เข้ากับเรื่องธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรค

3. เพื่อที่จะเป็นการเตรียมพร้อมนักศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ดังนั้นผู้สอนและนักศึกษาจึงได้ร่วมกันหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักการของ PDCA เพื่อให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักการของ PDCA นี้มี 2 ระยะ (loops) ด้วยกัน โดยจะกล่าวถึงแนวทางในการจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดีทั้ง 2 ระยะของการดำเนินการดังกล่าวตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

แนวทางการปฏิบัติ

ระยะที่ 1(loop 1)

1.การวางแผนหรือวิธีการ (Plan):

จากการเรียนการสอนวิชาวิทยาการระบาดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น
สาธารณสุขศาสตร์ (ทันตสาธารณสุข) เรื่ององค์ประกอบของการเกิดโรคซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ
ได้แก่ host agent และ environment เมื่อปัจจัยดังกล่าวอยู่ในสถานะที่ไม่สมดุล ก็จะก่อให้เกิดโรครื่น ผู้ที่
เสนอทฤษฎีดังกล่าว คือ จอห์น กอร์ดอน (John Gordon) ซึ่งเขาได้นำเสนอทฤษฎีดังกล่าวในรูปของคาน
สมดุลของการเกิดโรค การที่นักศึกษาจะเข้าใจวิธีการดังกล่าว นักศึกษาต้องเข้าใจความหมายของปัจจัยแต่ละ
ปัจจัยก่อนซึ่งสรุปคร่าวๆ ดังนี้

Host :

อาจหมายถึงมนุษย์หรือสัตว์ ที่ได้รับผลกระทบต่อการเกิดโรค ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ host ได้แก่
อายุ, เพศ, พันธุกรรม และพฤติกรรมอนามัย เป็นต้น

Agent :

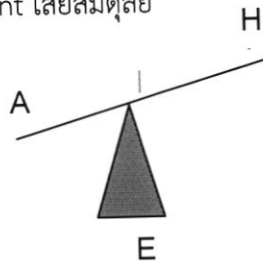
ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดโรค อาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น biological agents
(ได้แก่ เชื้อโรคต่างๆ เช่น แบคทีเรีย เชื้อรา ไวรัส), chemical agents (เช่น สารเคมี ฝุ่น ไอระเหย)และ
psychosocial agents (เช่น ความร้อน แสง เสียง) เป็นต้น

Environment :

คือ สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว host ซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของ host
ได้แก่ physical environment (เช่น ลักษณะภูมิประเทศ สภาพของอุณหภูมิแสงในที่ทำงาน), chemical
environment (เช่น บริเวณที่มีการจราจรคับคั่งจะมีปริมาณของคาร์บอนมอนนอกไซด์สูง), biological
environment (เช่น สิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย)และsocio-economic environment (เช่น
ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของผู้คนในชุมชน)

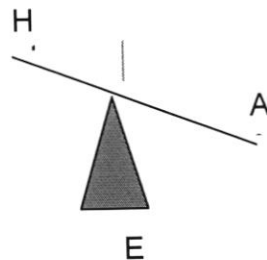
เมื่อใดที่ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้อยู่ในสภาพที่สมดุลก็จะมีโรคเกิดขึ้น แต่เมื่อไรก็ตามที่เกิดการสูญเสียความสมดุลของทั้ง 3 ปัจจัย ก็จะก่อให้เกิดโรคขึ้น
 สภาพการเสียสมดุลของทั้งสามสิ่งนี้แบ่งออกเป็น 4 สถานการณ์ ด้วยกันคือ

1. Agent เสียสมดุล

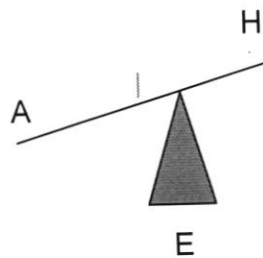
เช่น การระบาดของเชื้อไข้หวัดนก (มีอุบัติการณ์ของเชื้อไวรัสไข้หวัดนกที่มีมากขึ้นอย่างฉับพลันทำให้เกิดโรคนี้ระบาดขึ้นมา)

2. Host เสียสมดุล

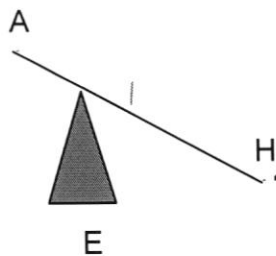
เช่น ในสังคมปัจจุบันที่มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้อัตราการเกิดโรคความดัน หัวใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากโรคเหล่านี้เป็นโรคที่พบมากในผู้สูงอายุ

3. Agent เสียสมดุลโดยมีปัจจัยของสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสนับสนุน

เช่น ในหน้าฝนเป็นปัจจัยเอื้อให้มีลูกน้ำยุงลายเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกมากขึ้นในหน้าฝน

4. Host เสียสมดุลโดยมีปัจจัยของสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสนับสนุน

เช่น ในสังคมเมืองที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ผู้คนที่อยู่อาศัยในเมืองมีภาวะความเครียดที่สูงกว่าชนบท ก่อให้เกิดอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าในสังคมชนบท

เมื่อทราบถึงการเสียสมดุลแล้ว ต้องรู้ถึงเรื่องธรรมชาติการเกิดโรคซึ่งมี 4 ขั้นตอน ด้วยกันคือ

- 1.ระยะที่มีความไวต่อการเกิดโรค (stage of susceptibility)
- 2.ระยะก่อนมีอาการของโรค (stage of preclinical diseases)
- 3.ระยะที่มีอาการของโรค (stage of clinical diseases)
- 4.ระยะที่มีความพิการของโรค (stage of disability)

ต่อการป้องกันการโรค ทั้ง 3 ระยะ ได้แก่

- 1.การป้องกันโรคระดับปฐมภูมิ (primary prevention)
- 2.การป้องกันโรคแบบทุติยภูมิ (secondary prevention)
- 3.การป้องกันโรคระดับตติยภูมิ (tertiary prevention)

จากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ข้างต้น เมื่อทำการซักถาม ในชั้นเรียนพบว่า นักศึกษายังมีความสับสน และยังไม่มีความเข้าใจอย่างแจ่มชัดถึงเรื่องขององค์ประกอบในการเกิดโรคแต่ละตัว ก็คือ host, agent, environment และการนำทฤษฎีดังกล่าวมาอธิบายกลไกการเกิดการเสียสมดุลโดยการใช้คานของสมดุลการเกิดโรคยังไม่ถูกต้องชัดเจน เนื่องจากความรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้มีรายละเอียดเยอะและต้องใช้เวลาศึกษาเพิ่มเติมเพื่อที่จะทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ ผู้สอนและนักศึกษาจึงได้เกิดแนวคิดร่วมกันในการที่จะจัดทำกิจกรรมเพื่อที่จะให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีดังกล่าวมากยิ่งขึ้น โดยให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม และเลือกโรคตามความสนใจเพื่อที่นักศึกษาจะได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ และสามารถที่จะบูรณาการความรู้ในเรื่องขององค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรค โดยการทำคลิปวิดีโอจำลองสถานการณ์โรคตามความสนใจโดยต้องสามารถเชื่อมโยงความรู้ในเรื่องขององค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรค ได้ถูกต้อง ในรูปแบบของ “แพ็คเกจ” ความรู้ในเรื่องโรคกับทฤษฎีความรู้ดังกล่าว

2.กระบวนการ (Do)

2.1 สอนทฤษฎีเรื่องสาเหตุการเกิดโรคธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรค

2.2 แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่ม จากนั้นให้เลือกโรคตามความสนใจของแต่ละกลุ่มโดยไม่ให้โรคซ้ำกัน ชี้แจงวิธีการทำคลิปให้นักศึกษาซึ่งเนื้อหาที่ประกอบในคลิปต้องประกอบด้วยเรื่องขององค์ประกอบโรค ธรรมชาติการเกิดโรคและวิธีการป้องกันโรค โดยสิ่งที่นักศึกษาต้องทำงานมาส่งได้แก่บทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) และตัวคลิปวิดีโอ

2.3 หลังจากบอกรายละเอียดในการทำรายงานแล้วให้ระยเวลานักศึกษา 1 อาทิตย์ในการฝึกซ้อมเพื่อนำเสนอ และจัดทำบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script)

2.4 ให้นักศึกษานำเสนอกรณีศึกษาของแต่ละกลุ่มโดยการแสดงสดพร้อมส่งตัว script ให้อาจารย์ผู้สอน ณ วันแสดงสด เมื่อแต่ละกลุ่มแสดงสดแล้ว ก็จะมีการถามคำถามจากผู้แสดง ว่าการเกิดโรคในกรณีศึกษาดังกล่าวเป็นการเสียสมดุลขององค์ประกอบของการเกิดโรคแบบใด และมีการให้คะแนนจากการตอบปัญหานั้นด้วย

2.5 จากนั้นผู้สอนจะให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อที่นักศึกษาจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา (script) และใช้ในการจัดทำคลิปวิดีโอเพื่อมาส่งเป็นรายงาน

2.6 หลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้นักศึกษาส่งรายงานทั้งส่วนของคลิปวิดีโอ และบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) ฉบับสมบูรณ์ในวันและเวลาที่กำหนด

3.การตรวจสอบงาน (Check)

การตรวจสอบงานโดยอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันวิพากษ์ในวันแสดงละคร หลังจากทำการแก้ไขให้ถูกต้องผู้สอนจะทำการตรวจสอบซ้ำอีกที่จากบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) และคลิปวิดีโอที่นักศึกษาได้จัดทำส่งมา นอกจากนี้ผู้สอนได้คัดเลือกคลิปวิดีโอ ที่ได้คะแนนในระดับดีมาใช้เป็นสื่อการสอน และใช้ในการทดสอบความรู้(quiz)นักศึกษาในรุ่นถัดไปอีกด้วย

4.การปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้น (Act)

จากรายงานและการนำเสนอานที่ผ่านมาส่วนใหญ่นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีเรื่ององค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรค และวิธีการป้องกันโรคมมากขึ้น โดยการถาม-ตอบในชั้นเรียน (หลังจากการแสดงและการสรุปทเรียน) แต่เนื่องจากนักศึกษามีจำนวนมากและการนำเสนอเป็นการแสดงสดทำให้การจัดการเรื่องเวลาค่อนข้างมีปัญหาบ้าง นอกนี้จากการแสดงสดและรายงาน (คลิปวิดีโอและบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script)) ที่นักศึกษาส่งหลังทำการปรับปรุงแก้ไข พบว่ายังมีบางกลุ่มที่ยังทำได้ไม่ถูกต้องตามหลักทฤษฎี ดังนั้นจึงเกิดการวางแผนในระยะที่ 2 ขึ้นมา

ระยะที่ 2 (loop 2)

หลังจากที่ได้ลองใช้แนวทางดังกล่าวเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเรื่องวิทยาการระบาด ทำให้ผู้สอนสามารถใช้คลิปวิดีโอที่ผลิตโดยนักศึกษารุ่นที่แล้วมาใช้เป็นสื่อการสอนและใช้ในการทดสอบความรู้กับนักศึกษาในรุ่นถัดมา พบว่านักศึกษามีความสนใจ ตั้งใจดูละครในสิ่งที่รุ่นพี่ได้ทำ แต่จากการวิเคราะห์ปัญหาจากระยะที่ 1 ปัญหาที่พบก็คือ ยังมีบางกลุ่ม ที่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบการเกิดโรคและการวิเคราะห์ปัญหายังไม่ถูกต้องนัก ดังนั้นจึงมีการวางแผนเพิ่มเติมบางประเด็นเพื่อแก้ปัญหาที่พบจากระยะที่ 1 นอกจากนี้ยังได้ผนวกเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมนักศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยขั้นตอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษารุ่นถัดมาเป็นดังนี้

1. การวางแผนหรือวิธีการ (Plan):

ได้วางแผนในการให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง องค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรค และวิธีการป้องกันโรค เหมือนกับรุ่นที่ผ่านมา และได้มีการใช้คลิปวิดีโอ เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนและใช้ในการทดสอบความรู้ความเข้าใจนักศึกษารุ่นถัดมา จากนั้นจึงมอบหมายงานให้นักศึกษาเลือกโรคที่สนใจในการที่จะบูรณาการความรู้เรื่ององค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรค และวิธีการป้องกันโรคกับโรคในความสนใจของกลุ่ม เพื่อจัดทำคลิปวิดีโอ และบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) เพื่อที่จะนำเสนอในชั้นเรียน และส่งเป็นรายงานให้อาจารย์ผู้สอน

2. กระบวนการ (Do):

2.1 สอนทฤษฎีเรื่ององค์ประกอบหรือสมมูลการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรค

2.2 แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มๆ จากนั้นให้เลือกโรคตามความสนใจของแต่ละกลุ่มโดยไม่ให้โรคซ้ำกันและองค์ประกอบในการเกิดโรคควรจะกระจายไปตามลักษณะของคานสมมูลของการเกิดโรคทั้ง 4 แบบ จากนั้นได้ชี้แจงวิธีการทำคลิปให้นักศึกษาซึ่งเนื้อหาที่ประกอบในคลิปต้องประกอบด้วยเรื่องขององค์ประกอบโรค ธรรมชาติการเกิดโรคและวิธีการป้องกันโรค โดยสิ่งที่นักศึกษาต้องทำรายงานมาส่งได้แก่บทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) และตัวคลิปวิดีโอ โดยในตัวคลิปวิดีโอให้ใส่คำบรรยาย(subtitle)เป็นภาษาอังกฤษด้วยโดยมีความยาวของคลิปวิดีโอ ประมาณ 10-15 นาที

2.3 หลังจากบอกรายละเอียดในการทำรายงานแล้วให้ระยะเวลาให้นักศึกษา 1 อาทิตย์ในการจัดทำบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) เพื่อที่ให้อาจารย์ตรวจสอบความถูกต้องก่อน หลังจากนั้นอาจารย์จะทำการตรวจสอบและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับบทละครที่นักศึกษาได้ส่งมาเพื่อที่นักศึกษาจะได้ทำการแก้ไขปรับปรุงและนำไปจัดทำคลิปวิดีโอ และนำเสนอคลิปวิดีโอในวันและเวลาที่กำหนด

2.4 นักศึกษาส่งรายงานทั้งส่วนของคลิปวิดีโอ และบทละคร/เนื้อหาของเรื่องที่จะทำคลิปวิดีโอ (script) ฉบับสมบูรณ์ในวันและเวลาตามที่กำหนด

3.การตรวจสอบงาน (Check)

3.1 มีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (script) ว่าเป็นไปตามทฤษฎีหรือไม่ รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อให้ “แพคเกจ” ของงานออกมาอย่างถูกต้อง โดยอาจารย์ผู้สอนก่อนที่นักศึกษาจะนำไปทำคลิปวิดีโอ

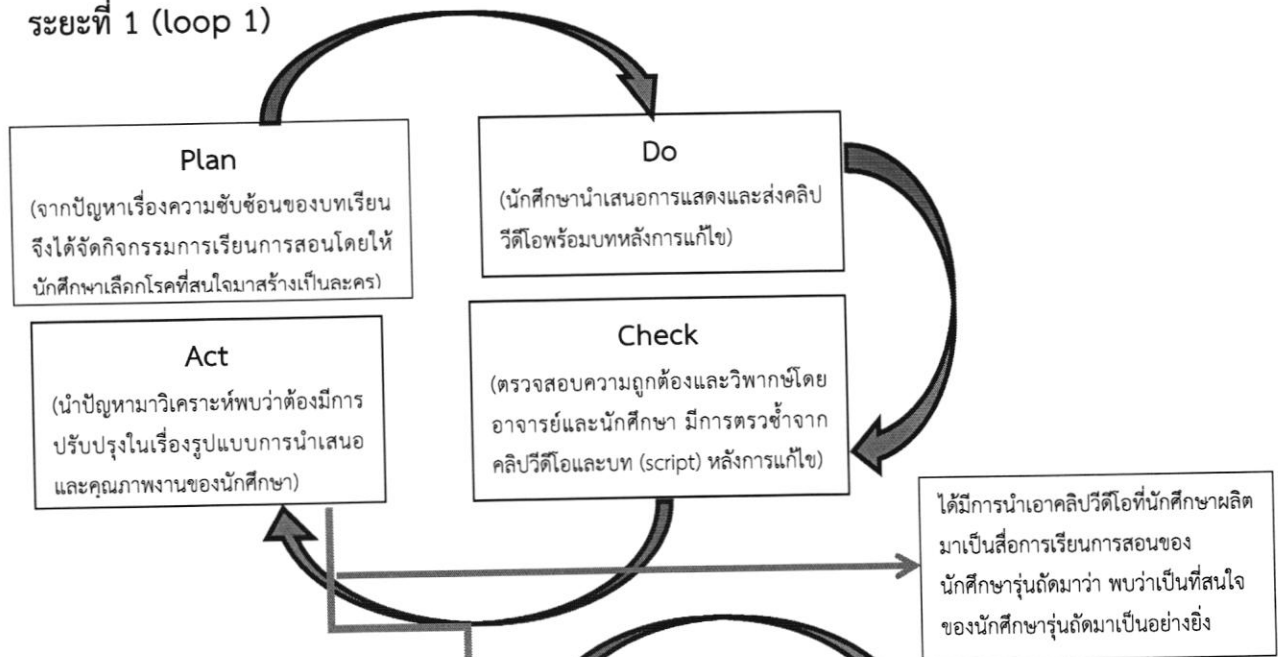
3.2 ผู้สอนได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยประเมินผลงานของนักศึกษา และสะท้อนแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญให้กับนักศึกษาในวันที่น่าเสนอคลิปวิดีโอ

3.3 ผู้สอนได้ตรวจสอบซ้ำในรายงานฉบับสมบูรณ์ (ทั้งคลิปวิดีโอ และบทละคร) อีกครั้ง

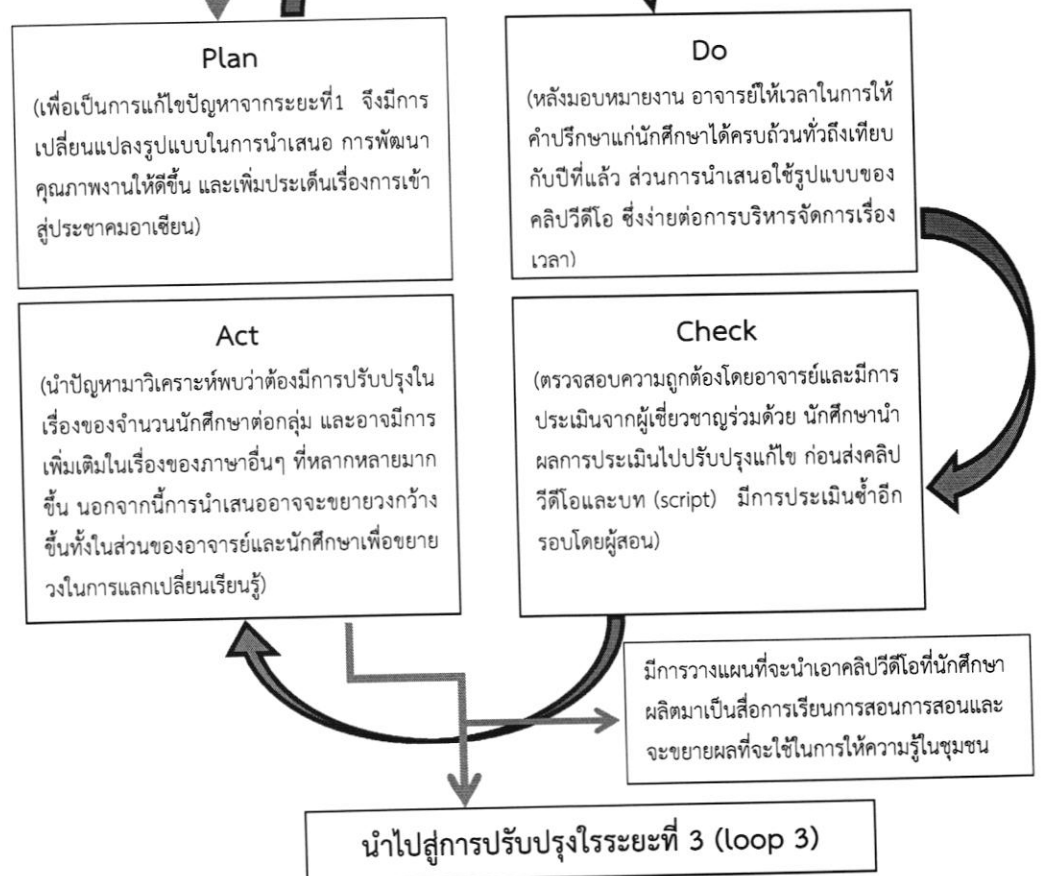
4. การปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้น (Act)

จากการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานและการนำเสนอที่ต่างไปจากเดิม คือ มีการตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้องโดยอาจารย์ก่อนที่นักศึกษาจะนำไปทำคลิปวิดีโอจริง และรูปแบบการนำเสนอต่างไปจากเดิมคือการนำเสนอโดยคลิปวิดีโอ ไม่ใช่การแสดงสด พบว่างานที่นักศึกษาทำออกมามีคุณภาพมากขึ้น และการจัดการเวลาเป็นง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้ให้นักศึกษาจัดทำคำบรรยาย(subtitle)ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาอังกฤษและเพื่อเป็นเตรียมพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้กับนักศึกษา ผู้สอนได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยประเมินและให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาทำให้นักศึกษาได้มีมุมมองที่กว้างขึ้น

แผนผังการจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดี เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาการ
 ระบาดเพื่อเตรียมพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
 ระยะที่ 1 (loop 1)

ระยะที่ 2 (loop 2)

ผลกระทบที่เป็นประโยชน์หรือสร้างคุณค่า

จากการสังเกตพบว่านักศึกษาที่มีความกระตือรือร้นมีความสุขและสนุก ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้เนื่องจากนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเลือกรูปแบบในการทำรายงาน นอกจากนี้อาจารย์เองก็ได้เห็นปัญหาและกระบวนการแก้ไขปัญหาในมุมมองเด็กแต่ละกลุ่มที่มีแตกต่างกันไปโดยการที่จะทำรายงานชิ้นนี้ออกมาได้นั้น นักศึกษาจะต้องสามารถที่จะคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงหาเหตุผลในการจัดทำ “แพคเกจ” ความรู้ขึ้นมา ซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มจะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงการช่วยเหลือกันตามบทบาทหน้าที่ของตนที่แตกต่างกันไปเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ทั้งนี้สิ่งที่ท้าทายสำหรับนักศึกษาก็คือการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการที่จะทำงานชิ้นหนึ่งที่จะใช้สื่อถึงเรื่องราวในสิ่งที่กลุ่มตนต้องการจะนำเสนอและจะต้องทำให้งานนั้นมีความน่าสนใจ ดึงดูด สามารถจะเรียกคะแนนจากผู้สอนและผู้ที่มาประเมินได้โดยจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ครบถ้วนตามหลักวิชาการและต้องมีการสรรหาของนำเสนอด้วย สำหรับสิ่งที่เป็นทั้งปัญหาและความท้าทายในเวลาเดียวกันอีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องของการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในอนาคตอันใกล้นี้ในการเข้าร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกของประชาคม ASEAN สำหรับผู้สอนเองนั้นกิจกรรมนี้ถือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่เพียงแต่ในแง่มุมมองของนักศึกษาเท่านั้น ตัวผู้สอนเองก็ได้รับสิ่งที่เรียกว่า “การลับสมอง” ของตัวผู้สอนเองด้วยทำให้วิสัยทัศน์ในการมองถึงบทเรียนในเรื่องนี้ลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น เพราะบางครั้งการที่มีโจทย์ใหม่ๆ หรือมุมมองใหม่ๆ ก็จะทำให้ผู้สอนเก่งขึ้นเรื่อยๆ หรือในบางครั้งผู้สอนเองก็อาจจะมีความสนใจไม่ถ่องแท้หรืออาจจะเข้าใจผิดในบางประเด็น ก็จะได้รับการทบทวนและแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง นับว่าเป็นภาพสะท้อนที่ดีสำหรับตัวผู้สอนเองด้วยในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ผู้สอนก็ยังจะได้เห็นโจทย์ ความท้าทายใหม่ๆ หรือประเด็นในการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไปอีกในอนาคต ซึ่งความท้าทายเหล่านี้จะทำให้ผู้สอนมีความสุขและสนุก ไม่เบื่อหน่ายในการที่จะสอนนักศึกษา สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นผลพลอยได้คือผู้สอนได้มีสื่อการเรียนการสอนซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับนักศึกษารุ่นถัดๆ ไปและยังอาจนำไปขยายผลในการให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนต่อไปได้อีก ผลกระทบอีกสิ่งหนึ่งต่อตัวนักศึกษาก็คือผลกระทบในระยะยาว ซึ่งก็คือเรื่องของทักษะหรือประสบการณ์ในการที่นักศึกษาจะนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งในจุดนี้อาจจะเป็นมุมมองที่ไกลออกไป แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นมากและต้องค่อยๆ สะสมให้มีมากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับตัวนักศึกษาเองยังมีทักษะหรือประสบการณ์มากเท่าไร นักศึกษาก็จะได้เปรียบในการที่จะนำเอาประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้เนื่องจากได้ผ่านการฝึกฝนมาแล้วในระดับหนึ่ง ในฐานะที่จะเป็นนักการสาธารณสุขในอนาคตเรื่องขององค์ประกอบโรค ธรรมชาติการเกิดโรคและการป้องกันโรคจึงเป็นสิ่งซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะจะต้องนำไปใช้ในการวางแผนระบบในการให้ความรู้ การส่งเสริมและการป้องกันโรคให้กับประชาชนหรือชุมชนต่อไป ดังนั้นผู้สอนมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ เป็นการสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนได้ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างโอกาสในการที่จะเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ และโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา เพื่อที่จะได้เป็นนักการสาธารณสุขที่มีคุณภาพแก่ชาติบ้านเมืองในอนาคตต่อไป

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นจุดเริ่มต้นในการที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จในอันดับแรก เนื่องจากผู้สอนจะต้องรู้จักนักศึกษาของตนเองให้ดีเสียก่อน โดยการซักถามผู้สอนท่านอื่นๆ เกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มนักศึกษาที่เราจะต้องสอน การสังเกตธรรมชาติของผู้เรียน และจากการวัดพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เมื่อเราได้ข้อมูลดังกล่าวครบถ้วน ผู้สอนก็ต้องมาประเมินและวิเคราะห์ว่าจะทำอย่างไรที่จะนำพาให้ลูกศิษย์ได้เข้าใจในเนื้อหาที่เราต้องการที่จะถ่ายทอดให้กับเขา ผู้สอนเองไม่ได้จบโดยตรงมาทางสาขาการศึกษา แต่ผู้สอนเองก็เคยผ่านการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษามาก่อนและยังสามารถระลึกถึงเหตุการณ์ในสมัยที่ตนเองเรียนได้อยู่ว่าเราและเพื่อนๆ ชอบอาจารย์และลักษณะการเรียนการสอนแบบไหน จึงได้พยายามในการนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนในฐานะที่เราจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ การที่อาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อลูกศิษย์ และการที่ลูกศิษย์สามารถเข้าถึงอาจารย์ได้นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเด็กไทยมีนิสัยที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ไม่กล้าซักถาม ถ้าช่องว่างระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์มีมากเกินไปการเรียนการสอนก็จะไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร การที่ผู้สอนหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยถามผู้รู้หรือค้นคว้าเพิ่มเติมก็จะทำให้เรามีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นในเรื่องของวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ ทั้งนี้ผู้สอนต้องมีเวลาให้กับเด็กเพียงพอและควรคิดว่าเราได้เรียนรู้ ทบทวนความรู้ ไปพร้อมกับเด็ก มันจึงจะเป็นความท้าทายที่เราจะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพในตัวเด็กออกมาซึ่งก็ต้องใช้เทคนิคต่างๆ ผนวกกันเนื่องจากเด็กของเราไม่ใช่เด็กเก่งมาก แต่เรามีการยอมรับอย่างหนึ่งว่าทุกคนมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ แต่อาจจะยังถูกดึงออกมาได้ไม่หมด หรืออาจจะได้รับการฝึกฝนไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของ ครูที่จะต้องพัฒนาส่งเสริมให้เด็ก “คาย” เอาศักยภาพของเขาออกมาในสิ่งที่เราปรารถนาที่จะให้เขาได้รู้ โดยครูจะต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงที่ดีให้แก่ลูกศิษย์ในการที่นำทาง ให้เขาเดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง และต้องมีความเชื่อมั่นว่าลูกศิษย์เราทำได้ โดยสรุป อาจารย์ต้องมีใจหรือทำงานอย่างมีเป้าหมาย ต้องเปิดใจ มีความเมตตา รู้จักธรรมชาติของลูกศิษย์ตนเองเป็นอย่างดี มีความเป็นมิตรให้กับลูกศิษย์ และมองความสำเร็จของลูกศิษย์เป็นที่ตั้ง ในเรื่องทางวิชาการก็ต้องมีความมุ่งมั่นยามมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมอยู่เสมอรวมถึงเรื่องของเทคนิคการสอนต่างๆ ที่ดึงดูด สนุก ไม่น่าเบื่อ เพื่อให้ประสิทธิภาพการสอนเราพัฒนาขึ้นและไม่ตกกระแสโลกและนำพาเราไปสู่เป้าหมายที่เราวางไว้ได้

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและอุปสรรคในระยะที่ 1 ในระยะนี้มีปัญหาค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นปีแรกที่ผู้สอนเริ่มทำการสอน และนักศึกษาในชั้นเรียนมีจำนวนมากคือ ประมาณ 200 กว่าคน นอกจากนี้การใช้การแสดงผลทำให้มีปัญหาในเรื่องการจัดการเรื่องเวลา อีกทั้งเรื่องของเวลาที่ให้นักศึกษาไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมกับทุกกลุ่มทำให้คุณภาพงานของบางกลุ่มอาจจะยังไม่ดีพอ

แนวทางในการแก้ปัญหา จากปัญหาในระยะที่ 1 ได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้มาซึ่งแนวทางปฏิบัติในระยะที่ 2 ซึ่งเรื่องหลักๆ ก็คือการจัดการเรื่องเวลาและคุณภาพของงานของนักศึกษา แนวทางในการแก้ไขเรื่องของการจัดการเวลาได้แก้ไขโดยให้ใช้การนำเสนอโดยการใส่คลิปวิดีโอ เพื่อง่ายต่อการบริหารเวลา ส่วนเรื่องของคุณภาพของงานได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาช่วยวิพากษ์การนำเสนอในการที่นักศึกษาจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงก่อนที่จะส่งคลิปวิดีโอและบทละคร (script) ฉบับสมบูรณ์

ปัญหาและอุปสรรคในระยะที่ 2 สำหรับระยะที่ 2 ได้มีการแก้ไขเรื่องของเวลาโดยใช้การนำเสนอในรูปแบบของคลิปวิดีโอ แต่พบปัญหาเรื่องการทำงานกลุ่มในบางกลุ่มเนื่องจากขนาดของกลุ่มใช้เท่ากับขนาดของปีที่แล้วคือ ประมาณ 12-15 คน นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาว่ายังจะต้องมีการพัฒนาอีกมาก สำหรับเรื่องคุณภาพงานทางผู้สอนก็อยากที่จะได้ภาพสะท้อนจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมากขึ้น

แนวทางในการแก้ปัญหา ในปีถัดไปคิดว่าจะลดจำนวนคนต่อกลุ่มลงไปคือประมาณ 8-10 คน เพื่อลดปัญหาการเกี่ยงงานกัน สำหรับภาษาอังกฤษผู้สอนจะต้องสอดแทรกเรื่องนี้ในบทเรียนมากขึ้น เช่น การใช้สื่อการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (อาจจะต้อง technical term เพิ่มมากแต่จะต้องมีการถามกลับป้อนกลับมาระหว่างคำภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อให้นักศึกษาเกิดความคุ้นชินกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษในบทเรียนมากขึ้น) การให้แปลบทความสั้นๆ ทางวิชาการที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดทำ vocabulary สำหรับแต่ละบทเรียน การให้แบบฝึกหัดเป็นภาษาอังกฤษ หรือ อาจจะออกข้อสอบเป็นภาษาอังกฤษบ้างในบางหัวข้อ ในเรื่องของคุณภาพงานที่นักศึกษาผลิตนั้นก็มีความคิดที่จะจัดเป็น “วันนำเสนอผลงานวิชาการระดับบachelor” โดยจะเชิญคณะอาจารย์ และนักศึกษาหลักสูตรและชั้นปีอื่นเข้าร่วมชมและวิพากษ์งานแสดง น่าจะเป็นการช่วยยกระดับงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ความท้าทายต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เมื่อเราได้ลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วและมีการนำเอาผลของสิ่งเหล่านั้นมาศึกษาเราก็จะเห็นโอกาสในการที่จะพัฒนาหรือต่อยอดองค์ความรู้เหล่านั้นต่อไป สำหรับกิจกรรมนี้หลังจากผ่านการดำเนินการมา 2 ระยะแล้วนั้น ในระยะที่ 3 ที่จะทำต่อไปก็คือการผลิตสื่อในหัวข้อเรื่องเหล่านี้อีกแต่จะเน้นความหลากหลายของภาษามากขึ้น หรืออาจจะให้นักศึกษาจัดทำคลิปโดยใช้ภาษาอังกฤษ(และภาษาอื่นๆ) และใช้คำบรรยาย (subtitle) เป็นภาษาไทยทั้งนี้เนื่องจากทางวิทยาลัยเองได้มีการตกลงทำความร่วมมือระหว่างประเทศอินโดนีเซีย และเมียนมาร์ ซึ่งในอนาคตอันใกล้นี้ก็จะมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาไปด้วย จึงเป็น好事ที่เราจะเพิ่มเติมเรื่องของภาษาอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษในระดับของอาจารย์ด้วยกัน ผู้สอนได้นำเรื่องเอาเรื่องของการจัดการเรียนลักษณะนี้มาทำการจัดการความรู้ (KM) ของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาของวิทยาลัย เพื่อที่จะได้บทสรุปและเผยแพร่ต่อไป ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการดำเนินงาน และในปีถัดไปผู้สอนคิดว่าจะจัดให้มีการนำเสนอของนักศึกษาให้มีลักษณะที่เป็นทางการมากขึ้นโดยจะจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงเรื่องของวันนำเสนอผลงาน ให้นักศึกษาทำการเตรียมอาจารย์ท่านอื่นๆ มาร่วมชมและวิพากษ์คลิปวิดีโอที่นักศึกษาได้จัดทำ ซึ่งนักศึกษาก็จะได้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายมากขึ้น ส่วนผู้เข้าร่วมชมท่านอื่นๆ ซึ่งก็อาจเป็น คณาจารย์และนักศึกษาชั้นปีอื่นๆ และหลักสูตรอื่น จะได้มีความรู้เพิ่มเติมในเรื่องขององค์ประกอบการเกิดโรค ธรรมชาติการเกิดโรค และการป้องกันโรคมายิ่งขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งก็จะเป็นการทบทวนความรู้รอบรู้ความจำในเรื่องเหล่านี้ นอกจากนี้การได้ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษานั้นก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาในวงที่กว้างขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการขยายองค์ความรู้เหล่านั้นไปทุกภาคส่วนอีกด้วย

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องสมมูลการเกิดโรค

